

за участю іншого адвоката (процедуру примирення здійснюватиме голова регіональної ради або інший уповноважений представник органу адвокатського самоврядування). Отже, доцільним є подальший розвиток положень Правил адвокатської етики у взаємовідносинах «адвокат-клієнт».

Список використаної літератури:

1. Відбувся німецько-український форум «Позасудове врегулювання спорів». Вісник Національної асоціації адвокатів України. № 7-8. 2017. С. 7-9.
2. Бакаянова Н.М. До обговорення проекту Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 9055 від 06.09.2018 р. URL: <https://bitly.su/5kiDoy5>.
3. Дерпа М. Адвокатура в Германии. URL: <https://zakon.ru/Tools/DownloadFileRecord>.

Науковий керівник: завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, доцент **Бакаянова Нана Мезенівна**

Шаповал А.О.

*аспірант кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

УЧАСТЬ АДВОКАТА (ЗАХИСНИКА) ПІД ЧАС ОГЛЯДУ ТА ОБШУКУ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Гарантоване ст. 59 Конституції України право кожного на професійну правничу допомогу у кримінальному провадженні поширюється не тільки на ті випадки надання правничої допомоги, які прямо передбачені у Кримінальному процесуальному кодексі України, а й на будь-які інші випадки необхідності для учасника кримінально-процесуальних відносин отримати правничу допомогу, у тому числі і при проведенні слідчих (розшукових) дій [1, с. 251-252]. Одними з таких дій, які здатні істотно обмежити або порушити права особи, є огляд та обшук.

Огляд та обшук транспортного засобу – це слідчі (розшукові) дії, які є невід’ємною частиною досудового розслідування багатьох видів злочинів. Як показує практика, саме під час їх проведення органи досудового розслідування інколи допускають досить грубі процесуальні порушення, які в подальшому можуть призвести до притягнення особи до кримінальної

відповідальності. Тому дуже важливою є участь під час проведення цих процесуальних дій кваліфікованого захисника, який допоможе унеможливити всі спроби посадових осіб перейти межу законності та верховенства права. Оскільки, відповідно до ч. 2 ст. 237 КПК України, огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи, ці поняття потрібно розглядати в одному контексті.

В 2017 році Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» були внесені зміни до КПК України, які, на мій погляд, удосконалили процедуру проведення обшуку та огляду (який проводиться в житлі чи іншому володінні особи), а особливо – для сторони захисту [2].

Так, відповідно ч. 1 ст. 236 КПК України, незалежно від стадії цієї слідчої дії слідчий, прокурор, інша службова особа, яка бере участь у проведенні обшуку, зобов'язані допустити на місце його проведення захисника чи адвоката. Це положення законодавства прямо передбачає обов'язок посадових осіб допустити захисника чи адвоката до участі у проведенні обшуку чи огляду транспортного засобу на будь-якій його стадії. В іншому випадку такі дії можна розцінювати не лише як грубе порушення прав підозрюваного чи іншої особи, але й як перешкоджання адвокатській діяльності.

За правилами ч. 2 ст. 46 КПК України, якщо підозрюваний заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, проведення процесуальної дії відкладається або для її проведення залучається захисник у порядку, передбаченому ст. 53 КПК України. Цю норму загального характеру слід поширювати і на порядок проведення обшуку. Тобто, якщо особа, у приміщенні якої здійснюється ця слідча дія, заперечує проти її проведення без захисника, то слідчий невідкладно має вжити заходів для його залучення [3, с. 145].

Водночас у разі недопущенням адвоката під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи до участі у такій слідчій дії отримані під час обшуку докази повинні бути визнані недопустимими, тобто такими, що отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини. При цьому необхідно належним чином зафіксувати факт недопущення адвоката до участі в обшуку з метою подальшого визнання в суді у процесі судового провадження отриманих доказів під час обшуку недопустимими [4].

Законодавець також врахував той факт, що обшук та огляд не завжди проводяться у особи, якій повідомлено про підозру. Це може бути й особа, яка ще не має процесуального статусу у вказаному кримінальному провадженні. Тому в даному випадку розмежування понять «захисник» та «адвокат» є досить доречним.

У статті 50 КПК України закріплено, якими документами підтверджуються повноваження захисника у кримінальному провадженні. Цей перелік є вичерпним, тому посадовим особам органу досудового розслідування чи іншим особам забороняється встановлювати будь-які додаткові вимоги або умови для підтвердження повноважень захисника чи для його залучення до участі в кримінальному провадженні.

Під час проведення огляду чи обшуку транспортного засобу у кримінальному провадженні адвокат або захисник наділений досить широкими повноваженнями. Він є гарантом дотримання прав та свобод клієнта, які йому надані чинним законодавством. Так, згідно ч. 4 ст. 46 КПК України, захисник користується процесуальними правами підозрюваного, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, і не може бути доручена захиснику.

Під час проведення огляду чи обшуку транспортного засобу захисник або адвокат, як фахівець в галузі кримінально-процесуального права, має право: вимагати пред'явлення ухвали слідчого судді для ознайомлення та надання її копії; перевіряти наявність службових посвідчень присутніх представників правоохоронних органів; вимагати присутності під час проведення обшуку не менше 2-х незацікавлених понять, наголошуючи на тому, що поняті, які прибули з правоохоронцями, можуть бути необ'єктивними; заявляти клопотання слідчому, прокурору про вжиття належних заходів для забезпечення присутності під час проведення обшуку осіб, чий права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені; наголошувати на проведенні обшуку в час, коли завдається найменша шкода звичайним заняттям особи; ретельно стежити за відображенням у протоколі всього вилученого майна; наполягати на належному огляді вилученого майна та опечатуванню із завірненням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду [4]; вносити зауваження до протоколу проведення слідчої дії; здійснювати відеофіксацію процедури проведення обшуку тощо.

Отже, участь адвоката (захисника) під час проведення огляду чи обшуку транспортного засобу у кримінальному провадженні не є обов'язковою. Це диспозитивне право підозрюваного або особи, у якої проводять такі слідчі (розшукові) дії. Аби ним скористатись, необхідно слідчому, прокурору або іншій посадовій особі заявити клопотання про залучення адвоката (захисника) для участі у процесуальній дії, посилаючись при цьому на норми КПК України та Конституції України. Відмова у задоволенні такого клопотання є неправомірною та порушує право особи на захист.

Список використаної літератури:

1. Гловюк І.В. Проблеми вдосконалення надання професійної правничої допомоги під час обшуку житла та іншого володіння особи / І.В. Гловюк,

В.Г. Пожар, О.О. Торбас // Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (19 травня 2017 р.) : в 2 т. / редкол.: І.С. Гриценко (голова), І.С. Сахарук (відп. ред.) та ін. – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. – Том 1. – С. 251-253. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9410/Glovyuk%2c%20Pozhar%2c%20Torbas.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

2. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2017. № 96. Ст. 2921. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19>

3. Вегера І. Проблемні питання участі адвоката при проведенні обшуку / І. Вегера // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 7. – С. 143-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_7_25.

4. Гапонюк М. Адвокати «у вогні»: як захистити від незаконних обшуків себе та клієнтів / Марина Гапонюк // Юридична газета. – 2018. URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/advokati-u-vogni-yak-zahistiti-vid-nezakonnih-obshukiv-sebe-ta-klientiv.html>.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» **Пожар Вадим Георгійович**

Анисимова О.А.

студентка 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

УЧАСТЬ АДВОКАТА У НАДАННІ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ПРИ РОЗІРВАННІ ШЛЮБУ

Конституція України, надаючи пріоритети правам, свободам людини і громадянина, проголосила та гарантує громадянам право на судовий захист. Особлива роль в забезпеченні правової допомоги відведена адвокатурі. Правові підстави участі адвокатів у цивільному процесі визначені Конституцією України, Цивільним процесуальним кодексом України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Правилами адвокатської етики тощо.

Доволі часто адвокати надають правову допомогу у сімейних спорах, в тому числі у справах щодо розлучення. Ці категорії правових спорів вимагають якісної підготовки адвоката, з урахуванням усіх особливостей справи.